

Artskyddsutredning för fåglar vid Hermanstorp, Haninge kommun

Rapport

Dokumentdatum: 2022-11-14

Reviderad: 2022-12-02

AFRY
ÄF PÖRY

Dokumenttitel: Artskyddsutredning för fåglar vid Hermanstorp, Haninge kommun

Skapat av: AFRY

Uppdragsledare: Annelie Thor

Författare: Eduardo Ottimofiore

Kvalitetsgranskning: Nike Nylander

Dokumentdatum: 2022-11-14

Reviderad: 2022-12-02

Beställare: Haninge kommun

Omslagsfoto: Eduardo Ottimofiore / AFRY

Version: 1.1

Innehåll

1	Bakgrund och syfte.....	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Syfte	4
2	Metodik.....	4
2.1	Tillgänglig artinformation	5
2.2	Tillgänglig habitatinformation.....	5
2.3	Osäkerheter	5
3	Lagstiftning	6
3.1	Artskyddsförordningen före uppdatering (SFS 2007:845)	6
3.2	Artskyddsförordningen efter uppdatering (SFS 2022:928).....	6
3.3	Tolkning.....	7
4	Områdesbeskrivning	8
5	Fågelarter.....	9
5.1	Observerade fågelarter i området.....	9
5.2	Artportalen och Artdatabanken	10
6	Artskyddsbedömning	11
6.1	Generell påverkan av detaljplanen.....	11
6.2	Allmänna fågelarter	11
6.3	Prioriterade fågelarter med risk för påverkan inom planområdet	12
6.3.1	Grönfink (<i>Chloris chloris</i>)	12
6.3.2	Gröngöling (<i>Picus viridis</i>)	13
6.3.3	Kråka (<i>Corvus cornix</i>).....	15
6.3.4	Svartvit flugsnappare (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	17
6.3.5	Mindre flugsnappare (<i>Ficedula parva</i>)	18
7	Diskussion och rekommendationer.....	20
8	Referenser.....	22

1 Bakgrund och syfte

1.1 Bakgrund

På uppdrag av Haninge kommun har AFRY genomfört en artskyddsutredning efter utförande av fågelinventering på fastigheterna Hermanstorp 1:1, Täckerråker 1:195 och 1:196, Haninge kommun. Fågelinventeringen fungerar som ett tillägg till den tidigare genomförda naturvärdesinventeringen som utfördes av Ecogain 2020 enligt Svensk Standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) 199000:2014 och Teknisk Rapport (SIS-TR 199001:2014). Artskyddsutredningen och inventeringarna sker inför planerad nybyggnation av Hermanstorp förskola i Haninge kommun.

Syftet med aktuell detaljplan är att möjliggöra byggnation av förskola med tillhörande förskolegård, parkerings-, angörings-, och leveransplatser. Förskolan som planeras är tänkt att ha 8 avdelningar för ca 144 barn. En förskola med två plan förväntas ha ett fotavtryck på omkring 700 m² och 13 m nockhöjd. Tillgänglig förskoleyta är disponerad på ca 1790 m² + 710 m² = 2500 m² totalt samt lekskog på ca 2550 m².

1.2 Syfte

Denna rapport redovisar artskyddsutredningen och dess resultat. Utredningen ska utifrån de förändringar i artskyddsförordningen som trädde ikraft den 1 oktober 2022:

1. Beskriva hur arternas livsmiljö inom planområdet kommer att påverkas av detaljplanen, både under anläggningstiden och i driftfasen.
2. Bedöma projektets förenlighet med artskyddsförordningen genom att beskriva vad planens genomförande får för konsekvens för att bibehålla eller återupprätta arternas population på en tillfredställande nivå särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov för de fåglar som har observerats inom inventeringsområdet.
3. Beskriva åtgärder som kan göras för att minimera skadan på arterna och deras populationer. Utredda och bedöma behovet av att söka dispens från artskyddsförordningen.

Utredningen behöver ta hänsyn till att det pågår anläggningsarbete för att bredda en väg precis intill planområdet som även kan medföra/redan har medfört påverkan på fåglar inom planområdet.

Denna utredning har genomförts av Annelie Thor (uppdragsledare), Eduardo Ottimofiore (handläggare) och Nike Nylander (granskare).

2 Metodik

Utifrån observationer och ekologiska uppgifter angående berörda arter och deras livsmiljöer har en skrivbordsutredning gjorts med bedömning av detaljplanens betydelse för berörda fågelarter.

Beroende på utredningens resultat är det möjligt att det kommer att behövas åtgärder för att undvika för dispens från artskyddsförordningen. Även om alla vilda fågelarter omfattas av Artskyddsförordningen (SFS 2007:845 t.o.m. SFS 2022:928) bör arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter och prioriterade

arter enligt Skogslagen, samt sådana arter som uppvisar en negativ trend, prioriteras i skyddsarbetet (Naturvårdsverket 2009). Det vill säga att åtgärder krävs i första hand för rödlistade och utrotningshotade arter. Därpå beror det på i vilken omfattning just den arten förekommer på den specifika platsen. Eftersom alla fåglar är fridlysta ska det göras en bedömning av bevarandestatus för varje art i denna utredning. Populationens status sätts sedan i relation till omfattningen av påverkan på den specifika livsmiljön inom planområdet.

2.1 Tillgänglig artinformation

Uppgifter har samlats från tidigare utförd fågelinventering (AFRY 2022) och rapporterade observationer på Artportalen. Ett utdrag av skyddsklassade arter har även gjorts från Artdatabanken för perioden 2000–2022. Utdrag från Artdatabanken fångar upp även skyddade fynd som inte syns i de publika databaserna. Information angående arternas bevarandestatus, populationsnivå och ekologi har också samlats in och använts i utredningen.

2.2 Tillgänglig habitatinformation

Informationen har inhämtats från naturvärdesinventering (Ecogain 2020) samt kompletterande observationer från fågelinventeringen som utfördes i juni och juli 2022.

2.3 Osäkerheter

Denna artskyddsutrednings osäkerheter härstammar från osäkerheter avseende artinformationen. En brist på observationer i Artportalen innebär till exempel inte att det inte förekommer några arter i området, då den förstnämnda beror på hur välbesökt området är och hur frekvent arter inrapporteras. Artförekomster från inventeringen reflekterar förekomster under ett visst år och det är implicit att förekomst av fågelarter kan ändras beroende på året i frågan.

Denna utredning ärver dessutom delvis osäkerheten som berörde tidigare inventeringar. Det är viktigt att nämna till exempel angående den fågelinventering som utfördes 2022 att vissa delar av inventeringsområdet var under en påtaglig störningsnivå under inventeringen. I området skedde avverkningsåtgärder vilket medförde buller, vilket konstaterades vid samtliga fältbesök under tidig morgon. Det högsta bullret var begränsat till några minuter per timme. Detta buller uppkom i samband med byggtrafik för utbyggnad av bussgata norr om planområdet, samt vid delen mellan Måsövägen, Ishavsvägen och Brusevitz väg. Denna störning noterades under häckningstid för fåglar (april-juli) vilket kan ha haft en viss påverkan på fågellivet och artobservationer.

Trots dessa osäkerheter bedöms denna utredning som säker och tillräckligt omfattande för att göra en bedömning utifrån artskyddsförordningen, då huvuddelen av dess syfte, som är att utreda detaljplanens påverkan på områdets fågelliv och fågelarter, uppnås.

3 Lagstiftning

3.1 Artskyddsförordningen före uppdatering (SFS 2007:845)

Samtliga svenska fåglar är skyddade enligt 4 § Artskyddsförordningen (SFS 2007:845) med förbud enligt nedan:

”4 § I fråga om vilda fåglar och i fråga om sådana vilt levande djurarter som i bilaga 1 till denna förordning har markerats med N eller n är det förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda djur,
2. avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
3. avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen, och
4. skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren.”

I frågan om hur 4 § skulle tolkas och hur skyddade fåglar skulle beaktas har det funnits vägledningar, mål och prejudicerande domar som fungerat som nationell rättspraxis. Det tillvägagångssätt som tidigare fungerat som rättspraxis påverkades i samband med en 2021 meddelad EU-dom i mål nr C-473/19 och C-474/19 (”Skydda Skogen”) där frågan om hur omfattande fåglars fridlysning ska vara. Frågan uppstod om fåglars fridlysning från fågeldirektivet skulle tillämpas lika strikt som de fridlysta arterna i art- och habitatdirektivet, eftersom de i Sverige förenades i samma paragraf i artskyddsförordningen. I förhandsavgörandet meddelande EU-domstolen att förbudet gäller även när en individ av en skyddad art störs eller skadas av en verksamhet, och inte enbart om hela den skyddade populationen påverkas. EU-domstolens förhandsavgörande blev mycket uppmärksammat då domen underkände svensk rättspraxis avseende artskydd. Det här innebar en förändring i sättet att tolka artskyddsförordningen och skapade ett oklart rättsläge i väntan på tydlig praxis.

3.2 Artskyddsförordningen efter uppdatering (SFS 2022:928)

Efter EU-domstolens dom uppstod osäkerheter kring hanteringen av fåglar och deras fridlysning, varför regeringen fattade beslut att uppdatera Artskyddsförordningen för att tydliggöra frågan angående fågelskydd i Sverige. Den största ändringen är att den bestämmelse i artskyddsförordningen som införlivar förbudet i de två direktiven nu delas upp i två separata bestämmelser – 4 § (fåglar) och 4 a § (övriga djurarter).

Från och med 1 oktober 2022 är fåglar skyddade enligt 4 § Artskyddsförordningen (SFS 2022:928) vilket innebär förbud enligt nedan:

”4 § Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
  - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
  - b) återupprätta populationen till den nivån.

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).”

3.3 Tolkning

Uppdateringen i Artsskyddsförordningens (SFS 2022:928) motsvarar till stora delar artikel 2 och 5 i fågeldirektivet, där det preciseras att det är förbjudet att störa fåglar, i den mån dessa störningar inte saknar betydelse att uppnå syftet med fågeldirektivet. I ett gemensamt uttalande från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen anger myndigheterna att deras slutsats är att en störning behöver vara betydlig på populationsnivå för att förbud ska utlösas. En population anses vara en viss art inom ett visst område. Detta vill säga att förbudet mot att störa vilda fåglar inte gäller om störningen saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta populationen på en tillfredsställande nivå särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022). Då spelar fågelarternas bevarandestatus en viktig roll i frågan.

Dessutom kan 4 § tolkas vidare att störningen inte betydligt får påverka den kontinuerliga ekologiska funktionen i arternas livsmiljöer på ett sätt så att arternas populationer drabbas. Negativ påverkan på en livsmiljö för en fågelart kan utgöra en förbjuden störning. Bedömning av om det kan komma att påverka populationsnivån till att inte vara tillfredsställande måste göras från fall till fall (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen 2022).

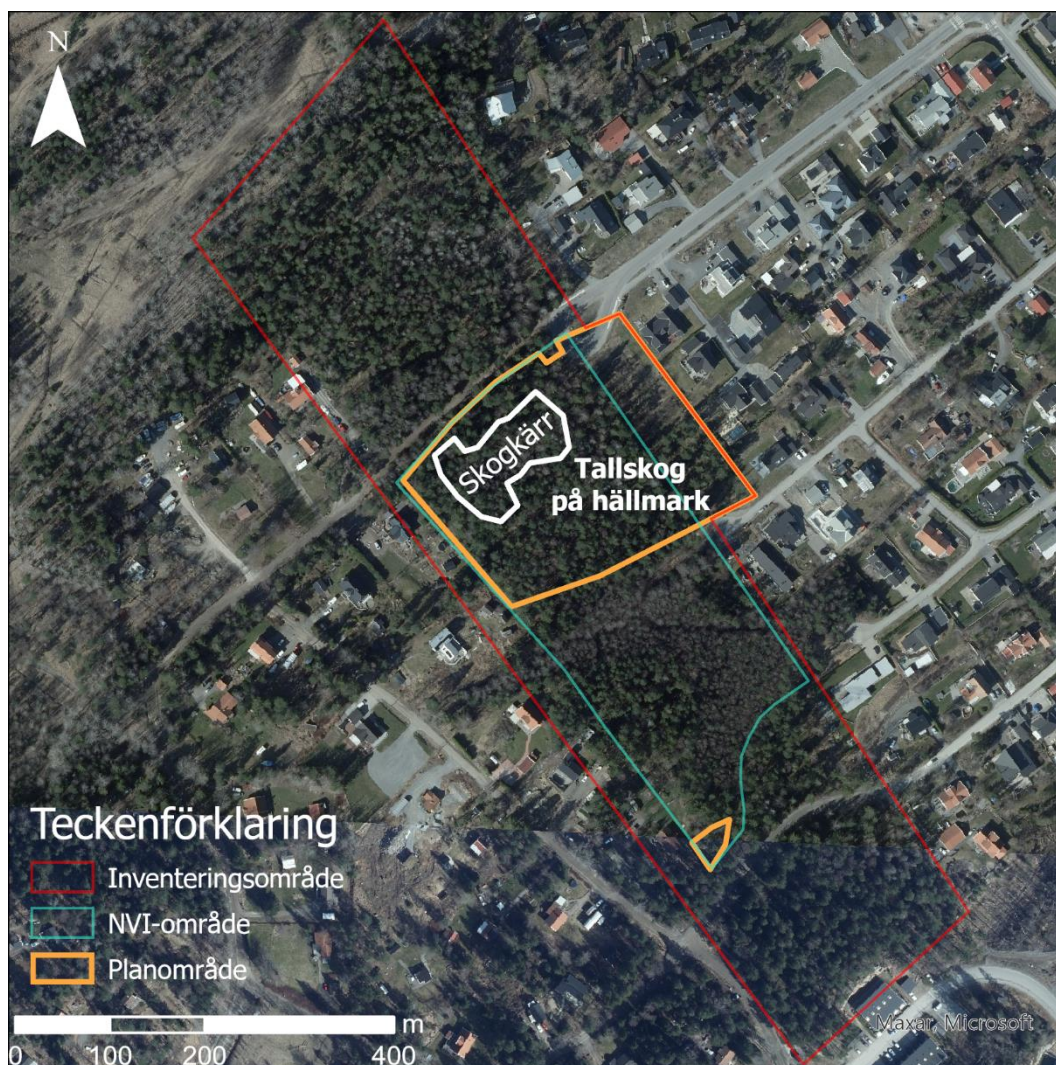
4 Områdesbeskrivning

Detaljplanområdet ligger mellan Vega och Hermanstorp i Haninge kommun. Figur 1 visar den geografiska avgränsningen av planområdet. Inventeringsområdet av tidigare utförd fågelinventering (AFRY 2022) utgörs av fastigheterna Täckeråker 1:195 och 1:196 samt del av Hermanstorp 1:1, och omfattar cirka 8 hektar. Då var ytan för inventeringen större än planområdets (se Figur 2) och omfattades mest av skogskorridoren. Inventeringsområdet bestod av obebyggd skogsmark inom ett villaområde. Naturvärdesinventeringen beskriver planområdet och dess naturvärden mer i detalj (Ecogain, 2020). Planområdet består av olika skogspartier. I nordväst finns ett skogkärr dominerad av klibbal med inslag av senvuxen gran och tall (Figur 2). Resterande del av planområdet består till stor del av äldre tallskog på hällmark med inslag av björk och gran (Figur 2). Här finns en viss mängd död ved och gott om substrat för att hysa insektsarter.

Figur 1. Översiktlig geografisk avgränsning av planområdet (rött).

Figur 2. Avgränsning av naturvärdesinventerings-, fågelinventerings- och planområdet. Skogstyp indikeras inom planområdet.

5 Fågelarter

5.1 Observerade fågelarter i området

Under den tidigare genomförda fågelinventeringen av AFRY 2022 observerades 25 fågelarter inom inventeringsområdet och 19 arter inom planområdet. Tabell 1 redovisar de fågelarter som noterades inom inventeringsområdet och preciserar sannolikhet av häckning i planområdet.

Tabell 1. Observerade fågelarter under tidigare fågelinventering (AFRY 2022). Rödlistade arter preciseras i rött med upphöjd text. Dessa klassas till nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN), akut hotad (CR) eller nationellt utdöd (RE), där NT är den lägsta klassningen. Prioriterade fågelarter enligt den nuvarande Skogsvårdslagstiftningen (PRIO) anges även med upphöjd text.

Artnamn	Häckning i planområdet
Blåmes	Säker
Bofink	Möjlig

Grå flugsnappare	Möjlig
Grönfink ^{EN}	Möjlig
Gröngöling ^{PRIO}	Möjlig. Men mindre troligen då planområdet består av barrskog och är liten del av möjligt revir.
Gärdsmyg	Möjlig
Koltrast	Möjlig
Kråka ^{NT}	Trolig. Men planområde är liten del av revir
Kungsfågel	Möjlig
Lövsångare	Nej, men häckar i direkt närheten.
Nötskrika	Nej
Nötväcka	Trolig
Ringduva	Möjlig
Rödhake	Möjlig
Rödstjärt	Nej
Skata	Möjlig
Steglits	Nej
Större hackspett	Säker
Svarthätta	Möjlig
Svartmes	Möjlig
Svartvit flugsnappare ^{NT}	Möjlig
Talgoxe	Säker
Tofsmes	Nej
Tornseglare ^{EN, PRIO}	Nej
Trädkräpare	Nej

5.2 Artportalen och Artdatabanken

Det finns inga inrapporterade observationer av fåglar i Artportalen inom planområdet. Ett utdrag från Artdatabanken med en sökningsyta som består av inventeringsområdet med en buffert på 300 m gjordes (2022-11-07). Tabell 2 anger dessa arter. Det är viktigt att nämna att inga skyddsklassade arter återfanns. Skyddsklassade arters fynd är skyddade och syns inte i de publika databaserna. Endast arter med aktiviteter som

pekar på möjlig, trolig eller säker häckning har bedömts som relevanta att ta med i denna utredning. Det vill säga att av dessa arter kommer det att läggas särskilt mer vikt på mindre flugsnappare (se tabell 2).

Tabell 2. Artportalen/Artdatabankens fynd i närheten av planområdet. Mindre flugsnappare har observerats under häckningstid vilket ger vikt i denna utredning.

Artnamn	Datum	Aktivitet	Häckning i planområdet
Gråhäger	2022-07-10	Sträckande mot väster	Nej
Mindre flugsnappare ^{PRIO}	2013-05-22	Observerad under häckningstid	Nej
Rödvingetrast ^{NT}	2019-04-20	6 individer, rastande	Nej

6 Artskyddsbedömning

6.1 Generell påverkan av detaljplanen

En betydande del av skogsytan kommer att bevaras inom planområdet då förskolan i första hand kommer att byggas på östra sidan där skogen är glesast. Den nordvästra delen kommer att bevaras som skogskärr och den sydvästra delen kommer att behållas och användas som en lekskog.

Generellt kan planen ha en stor påverkan på fågellivet i form av både bullerstörning och ökad mänsklig närvaro. Dessa störningar påverkar fågellivet på olika nivåer: från stress och ohälsa till påverkan på reproduktiv framgång samt på kommunikationsförmågor (Dorado-Correa et al. 2018; Naturvårdsverket 2004). Trafikbuller och ökad mänsklig närvaro sänker livsmiljö kvaliteten för fåglar (Bötsch et al. 2018; Ware et al. 2015) och kan leda till ökad dödlighet och försämrad reproduktion (Price 2008; Trafikverket 2016).

Detaljplanen innebär olika typer av påverkan och störning för fågellivet beroende på planens fas. Man kan räkna förberedande fas, anläggningsfas och driftsfasen. Den förberedande fasen består av livsmiljöers borttagande i form av bland annat avverkning. Anläggningsfasen omfattas av alla byggåtgärder. Driftsfasen sker när planen är genomförd och präglas av förskoleverksamhet.

Under den förberedande fasen kommer det att förekomma buller och borttagande av livsmiljö i första hand. Anläggningsfasen kommer framförallt att orsaka störande buller. Under driftsfasen kommer det att bullra längs vägen med olika fordon som passerar förbi till och från förskoleverksamheten och i lekskogen på ett visst sätt när barnen leker. En annan störningkälla vid driftsfasen är en ökad mänsklig närvaro som också kan påverka fågellivet.

6.2 Allmänna fågelarter

Alla vilda fågelarter är fridlysta i Sverige enligt 4 § Artskyddsförordningen (SFS 2007:845 t.o.m. SFS 2022:928). I denna utredning genomförs en grundlig bedömning på rödlistade arter, prioriterade arter och arter upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1 (om sådana finns dvs) och framgår av avsnitt 6.3 nedan. Övriga påträffade arter är allmänna arter med livskraftiga populationer och vars bevarandestatus inte bedöms påverkas av detaljplanen. Flera av dessa arter bedöms dessutom inte häcka inom

planområdet. Detaljplanen bedöms ha marginell påverkan på dessa arters livsmiljö. Kontinuerlig ekologisk funktion bedöms bibehållas. Inget förbud enligt 4 § bedöms utlösas och dessa arter kommer inte redovisas i detalj.

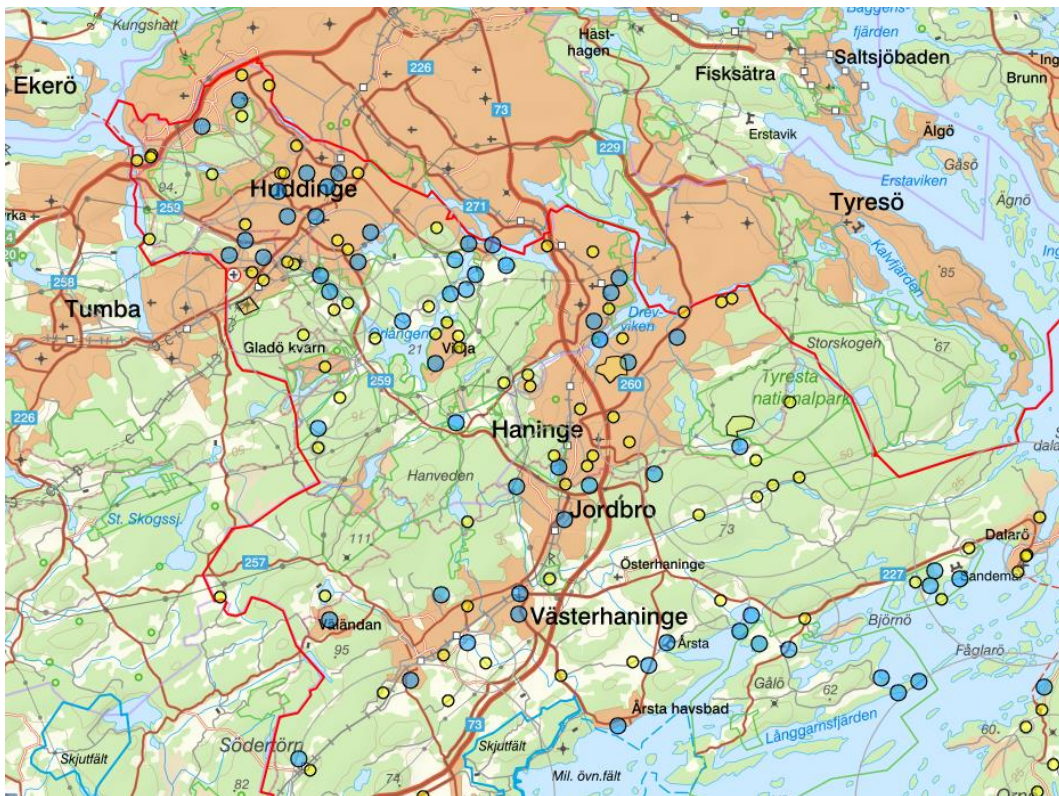
6.3 Prioriterade fågelarter med risk för påverkan inom planområdet

Prioriterade och rödlistade arter som berörs av detaljplanen och som noterades i fågelinventeringen är grönfink, gröngöling, kråka och svartvit flugsnappare samt mindre flugsnappare (från Artdatabanken) eftersom dessa arter rör sig i närområdet (buffertzonen på 300 m). Rödvingetrast (från Artdatabanken) har inte tagits med i bedömningen eftersom denna art är observerad som rastande och inget bevis tyder på möjlig, trolig eller säker häckning i närheten av planområdet. Tornseglare är ytterligare en art som inte bedöms häcka i området, då häckningsmiljöer för arten saknas, och därmed inte har tagits med i bedömningen.

6.3.1 Grönfink (*Chloris chloris*)

6.3.1.1 Utbredning och population

Grönfink förekommer i större delen av landet. 2018 bedömdes det finnas 211 000 häckande par i Sverige. Arten är vanlig i regionen med 598 inrapporterade observationer för 2022 inom Huddinge och Haninge kommuner på Artportalen (Figur 3). Grönfink observerades i den tidigare genomförda fågelinventeringen (AFRY 2022) med bland annat ett möjligt revir i skogsbyn inom planområdet. Ingen häckning konstaterades under inventeringen, men arten använder och födosöker i planområdet.

Figur 3. Rapporterade observationer av grönfink i regionen. De gula punkterna representerar enskilda observationspunkter medan de blå punkterna står för flera fyndplatser nära varandra. Utklipp från Artportalen 2022.

6.3.1.2 Habitat

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar, och har boet i träd, buske eller spaljé. Den är allmän även i samhällen och städer. Många övervintrar i Sverige men andra flyttar till västra och sydvästra Europa och kommer tillbaka på våren (Svenson 2022).

6.3.1.3 Artskyddsbedömning

- Bevarandestatus

Grönfink är en rödlistad art som EN – Starkt hotad som är relativt ny i rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Den förekommer i större delen av landet men dess population har minskat starkt de senaste 10 åren (61% minskningstakt) på grund av en sjukdom som fortfarande sprider sig.

- Känslighet och hot

Den mycket kraftiga minskningen av populationen har inte orsakats av habitatförlust utan av en sjukdom, som kallas "gulknopp", som sprids av en mikroorganism. Arten är annars inte särskilt störningskänslig.

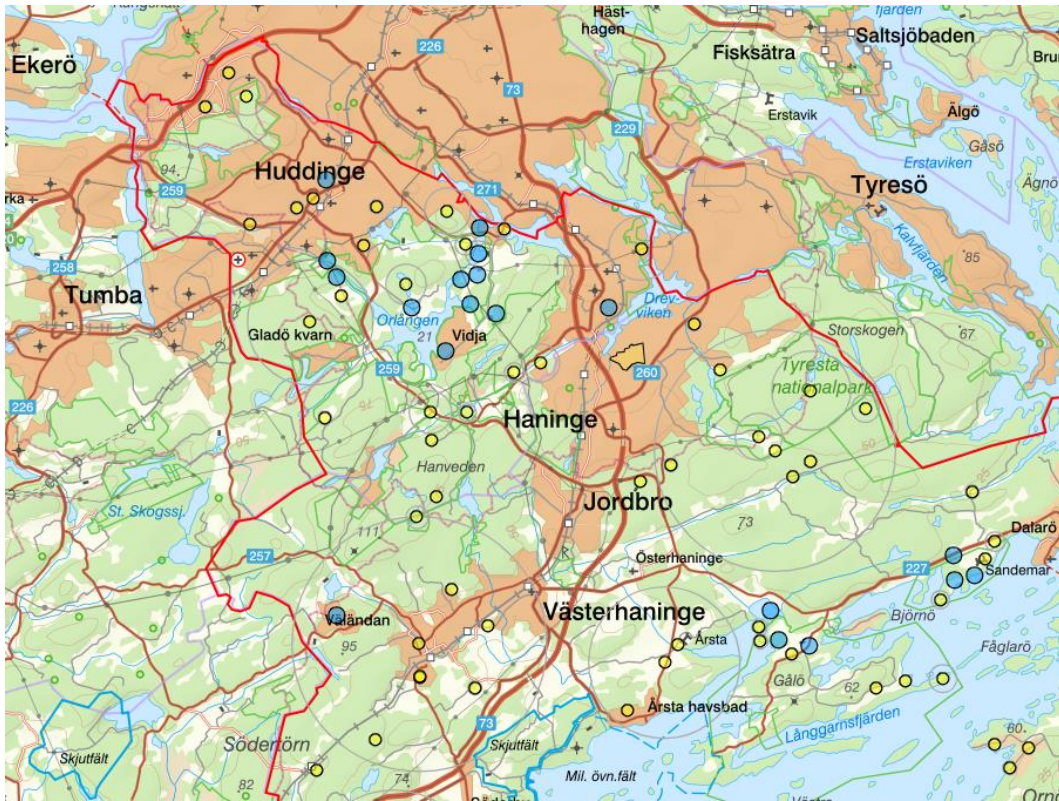
- Bedömning av planens påverkan på grönfink

Grönfink häckar möjligtvis i och intill planområdets östra del. Ingen häckning konstaterades i fågelinventeringen då finns det en viss osäkerhet om arten häckar i planområdet men det är säkert att planområdet utgör del av artens revir. Trots att artens population minskar, är den vanlig i regionen och i Sverige. Grönfinkens minskning beror på en sjukdom och det bedöms finnas livsmiljöer för arten inom och utanför planområdet, även efter genomförande av detaljplanen. Risken av påverkan finns för störning på enstaka individer men det bedöms inte föreligga någon risk för påverkan på populationen. Efter planen har genomförts kommer skogsbrynet att flyttas i förhållandet med nuvarande plats. Med rätt åtgärder kan arten även finnas kvar inom planområdet, t ex. genom att bevara träd och tätt skydd (buskage). Detaljplanen bedöms inte medföra negativ påverkan på artens bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna bibehållas genom hänsynsåtgärder och god tillgång på livsmiljöer i närområdet. Bedömningen är att arten inte bedöms påverkas negativt av detaljplanen i sådan omfattning att förbud enligt 4 § föreligger.

6.3.2 Gröngöling (*Picus viridis*)

6.3.2.1 Utbredning och population

Gröngöling förekommer vida spridd och tämligen allmänt i södra och mellersta Sverige från Skåne och norrut till mellersta Dalarna-Hälsingland (Svensson 2022). 2018 bedömdes det finnas 18 000 häckande par i Sverige. Arten är vanlig i regionen med 653 inrapporterade observationer för 2022 inom Huddinge och Haninge kommuner på Artportalen (Figur 4). Gröngöling observerades i den tidigare genomförda fågelinventeringen (AFRY 2022) i inventeringsområdets norra del, vid gränsen till Huddinge kommun. Ingen häckning konstaterades under inventeringen, och det är mindre troligt att arten använder och söker föda i planområdet, som består mest av barrskog eller mycket tät blandskog (skogkärr).

Figur 4. Rapporterade observationer av gröngöling i regionen. De gula punkterna representerar enskilda observationspunkter medan de blå punkterna står för flera fyndplatser nära varandra. Utklipp från Artportalen 2022.

6.3.2.2 Habitat

Gröngöling föredrar biotoper med lövträd, den häckar i löv- och blandskogar, i gammal odlingsbygd med hagmarker, i större parker och även i öppnare terräng med dungar och alléer. Arten bygger bo i trädhål med ingångshål ca. 6x7 cm. Den föder övervägande myror som den mest tar på marken. Gröngöling stannar hela året i Sverige (Svenson 2022).

6.3.2.3 Artskyddsbedömning

- Bevarandestatus

Gröngölingen bedöms vara LC – Livskraftig (SLU Artdatabanken 2020). Den är inte rödlistad men är prioriterad enligt Skogsvårdslagstiftningen (Skogsstyrelsen 2022).

Den förekommer i hälften av landet och de tätaste förekomsterna hittar man bland annat i Mälardalen. En minskning av gröngölingspopulationen har observerats de sista 30 åren. Den nuvarande population bedöms vara relativt stabil med en liten ytterligare minskning.

- Känslighet och hot

Gröngölings minskning avser antalet reproduktiva individer. Artens största hot beror troligen på försämrad kvalitet på häckningsmiljöerna. Detta omfattas till exempel av försämrad hävd och igenväxning och igenplantering av betesmarker och ekhagar, liksom pågående igenväxning med gran i lövskog. Ett ytterligare stort problem är avverkning av boträd.

Mindre hyggen är däremot i sig antagligen inte negativt, eftersom det kan skapa lämpliga födosöksområden.

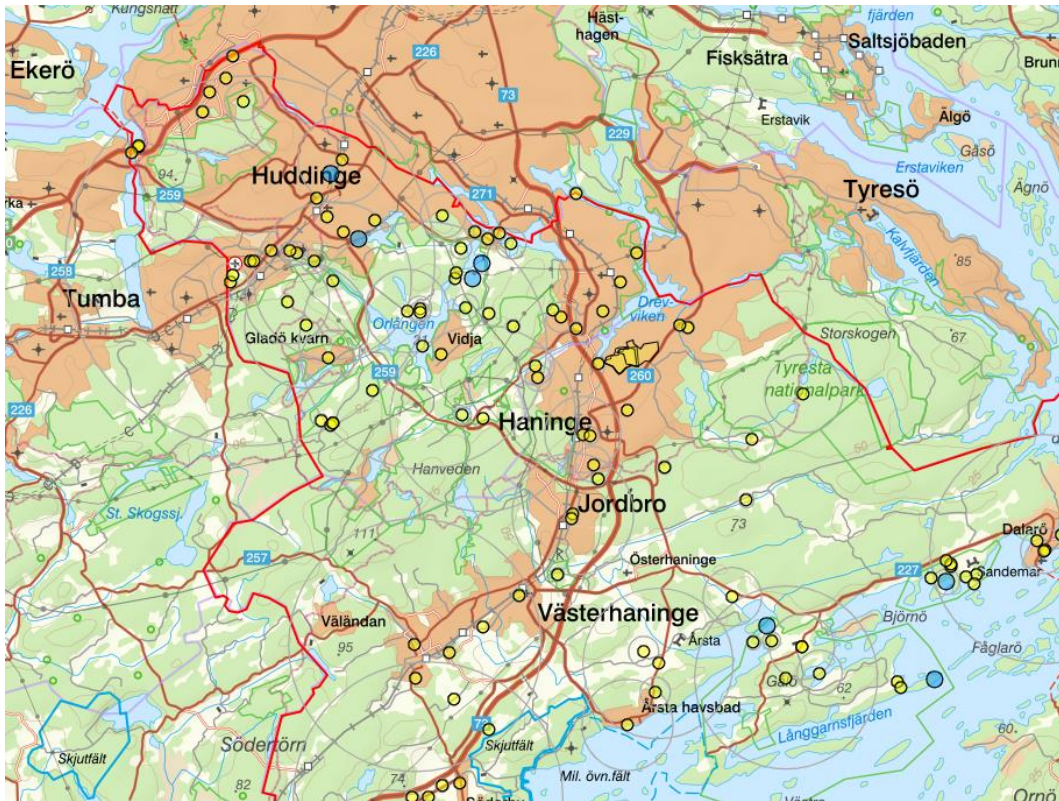
- Bedömning av planens påverkan på gröngöling

Gröngöling häckar möjligtvis intill planområdet, men med största sannolikhet i den norra delen av skogskorridoren där den observerades, i norra delen av inventeringsområdet och mot skogen som ligger på andra sidan av gränsen till Huddinge kommun. Då ingen häckning konstaterades i fågelinventeringen (2022) och eftersom planområdet består huvudsakligen av barrskog med litet inslag av lövträd, finns det en stor osäkerhet om arten faktiskt häckar inom eller använder planområdet. Häckning bedöms som mindre troligt då arten är knuten till lövskog. Dessutom anses detaljplanen inte påverka kontinuerlig ekologisk funktion för arten. Gröngölingens minskning beror på habitatförlust och dess livsmiljö finns inte i planområdet. Det bedöms inte föreligga någon risk för påverkan på populationen. Därmed bedöms detaljplanen inte utlösa något förbud enligt 4 § Artskyddsförordningen.

6.3.3 Kråka (*Corvus cornix*)

6.3.3.1 Utbredning och population

Kråka förekommer i hela Sverige. 2018 bedömdes finnas 145 000 häckande par i Sverige. Arten är vanlig i regionen med 776 inrapporterade observationer för 2022 inom Huddinge och Haninge kommuner på Artportalen (Figur 5). Kråka observerades i den tidigare genomförda fågelinventeringen (AFRY 2022) med ett möjligt revir som omfattar hela inventeringsområdet och fortsätter utanför. Häckning konstaterades under inventeringen, med en juvenil, men inga bon konstaterades inom planområdet och arten använder och födosöker troligen i planområdet men också även utanför detta.

Figur 5. Rapporterade observationer av kråka i regionen. De gula punkterna representerar enskilda observationspunkter medan de blå punkterna står för flera fyndplatser nära varandra. Utklipp från Artportalen 2022.

6.3.3.2 Habitat

Kråka häckar parvis i öppen skogsmark, på bevuxna stränder, i dungar i jordbruksbygd samt i samhällen (exempelvis i större parker). Den bygger öppet bo av kvistar i tät trädkrona. Kråkan är allätare: den plundrar andra fåglars bo, föder avfall, as, insekter, små kryp, bär, frukt, frön, till exempel. De flesta svenska kråkorna övervintrar i Sverige, och många finska och ryska kråkor flyttar till Sverige under vintern (Svenson 2022).

6.3.3.3 Artskyddsbedömning

- Bevarandestatus

Kråka är rödlistad som NT – Nära hotad (SLU Artdatabanken 2020). Den förekommer i hela landet men dess population har upplevt en minskning de sista 18 åren (minskningstakten: 24%).

- Känslighet och hot

Artens minskning avser antalet reproduktiva par och beror inte på habitatförlust. Artens nuvarande hot består bland annat av jakt, ändrad sophantering och korpens predation på kråkans ungar. Kråkor är annars mycket störningståliga och häckar i närheten av människor.

- Bedömning av planens påverkan på kråka

Kråka häckar troligen i och intill planområdet. Häckning konstaterades i fågelinventeringen (2022) men planområdet anses utgöra endast en mindre del av artens revir. Arten är vanlig och häckar i människors närhet. Minskningen av

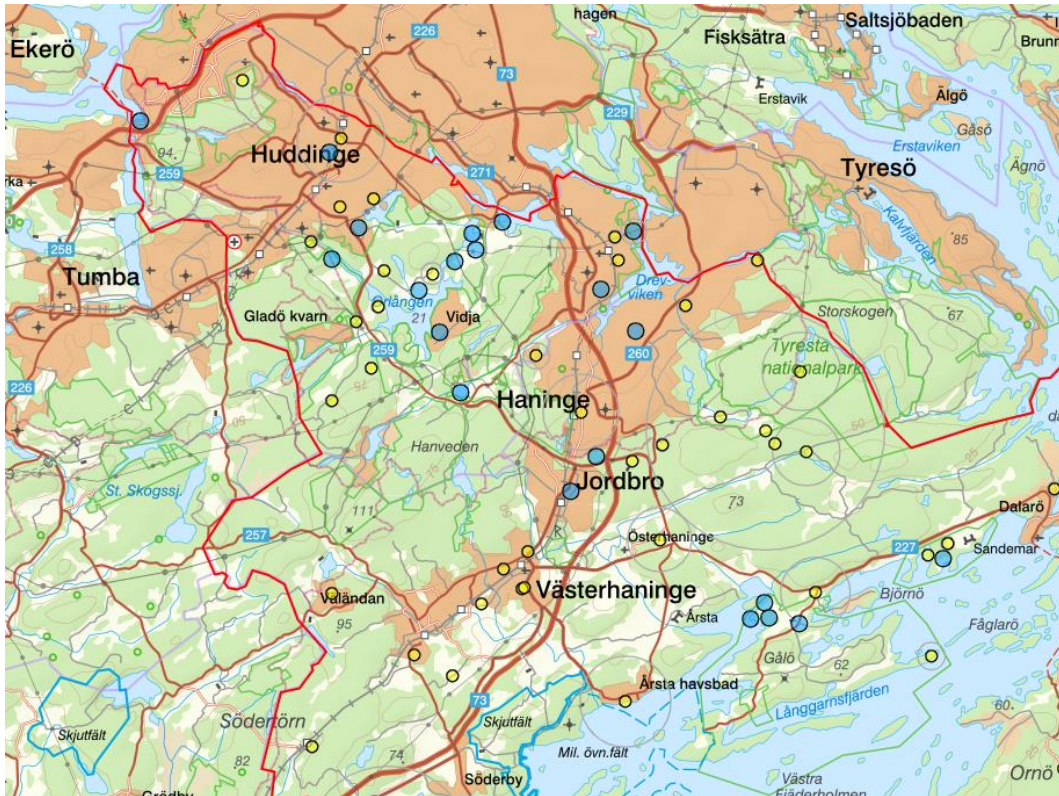

populationen avser inte habitatförlust, och det bedöms inte föreligga någon risk för påverkan på populationen. Detaljplanen bedöms inte medföra negativ påverkan på artens bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna bibehållas genom hänsynsåtgärder och god tillgång på livsmiljöer i närområdet. Bedömningen är att arten inte bedöms påverkas negativt av detaljplanen i sådan omfattning att förbud enligt 4 § föreligger.

6.3.4 Svartvit flugsnappare (*Ficedula hypoleuca*)

6.3.4.1 Utbredning och population

Svartvit flugsnappare förekommer i större delen av landet. 2018 bedömdes det finnas 1 122 000 häckande par i Sverige. Arten är vanlig i regionen med 374 inrapporterade observationer för 2022 inom Huddinge och Haninge kommuner på Artportalen. Svartvit flugsnappare observerades i den tidigare genomförda fågelinventeringen (AFRY 2022) med bland annat två möjliga revir inom planområdet. Ingen häckning konstaterades under inventeringen, men arten använder och födosöker troligen i planområdet.

Figur 6. Rapporterade observationer av svartvit flugsnappare i regionen. De gula punkterna representerar enskilda observationspunkter medan de blå punkterna står för flera fyndplatser nära varandra. Utklipp från Artportalen 2022.

6.3.4.2 Habitat

Svartvit flugsnappare häckar i trädgårdar, parker, öppen bland- och lövskog, gärna med gamla, luftiga ekar med rikt insektliv, men även i ödlig tajga. Arten bygger bo i trädhåll eller holk. Dess föda är insekter. Arten är sommargäst och övervintrar i Västafrika (Svenson 2022).

6.3.4.3 Artskyddsbedömning

- Bevarandestatus

Svartvit flugsnappare är rödlistad som NT – Nära hotad som är relativt ny i rödlistan (SLU Artdatabanken 2020). Den förekommer i större delen av landet men dess population har minskat betydligt de senaste 10 åren. Minskningstakten (19%) för den nationella populationen bedöms vara nära gränsvärdet för VU – Sårbar.

- Känslighet och hot

Artens minskning avser en stark konkurrens med talgoxe som använder samma habitat. Konkurrensen verkar ha försämrats med klimatförändringarna. I motsats till talgoxe som är en stannfågel, är svartvit flugsnappare en flyttfågel vilken hindrar arten att anpassa dess häckningssäsong direkt i Sverige. Konkurrensen är i vissa fall dödlig för svartvit flugsnappare.

- Bedömning av planens påverkan på svartvit flugsnappare

Svartvit flugsnappare häckar möjligtvis i och intill planområdet. Ingen säker häckning konstaterades i fågelinventeringen (2022), då finns det en viss osäkerhet om arten häckar i planområdet med det är säkert att planområdet utgör del av artens revir.

Trots att artens population minskar och trots konkurrensen med talgoxe, är svartvit flugsnappare vanlig i regionen och i Sverige. Artens minskning beror inte på habitatförlust. Dessutom anses det att finnas fortfarande kvar livsmiljöer för arten i och intill planområdet efter detaljplanen har genomförts. Risken av påverkan finns för störning på enskilda individer men det föreligger inte någon risk för påverkan på populationen. Detaljplanen bedöms inte medföra negativ påverkan på artens bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna bibehållas genom hänsynsåtgärder och god tillgång på livsmiljöer i närområdet. Bedömningen är att arten inte bedöms påverkas negativt av detaljplanen i sådan omfattning att förbud enligt 4 § föreligger.

6.3.5 Mindre flugsnappare (*Ficedula parva*)

6.3.5.1 Utbredning och population

Mindre flugsnappare förekommer sällsynt i stora delar av Götaland och Svealand då dessa svenska regioner utgör den västligaste kanten av artens utbredning, som huvudsakligen täcker Östeuropa. 2018 bedömdes det finnas 1 700 häckande par i Sverige. Arten är relativt sällsynt i regionen med 14 inrapporterade observationer för 2022 inom Huddinge och Haninge kommuner på Artportalen. Mindre flugsnappare observerades inte i den tidigare genomförda fågelinventeringen (AFRY 2022). Inga uppgifter finns att den häckar i, inom eller närheten av planområdet.

Figur 7. Rapporterade observationer av svartvit flugsnappare i regionen för år 2022 inom gula ytor i kartan. De gula punkterna representerar enskilda observationspunkter. Utklipp från Artportalen 2022.

6.3.5.2 Habitat

Mindre flugsnappare häckar i ogallrad, minst 50-årig skog i varierande biotoper, vanligast i frodiga, täta partier med rik undervegetation och gärna med bäck eller annat vatten. Arten föredrar lövskog men häckar också i blandskog och även i barrskog. Arten är sommargäst och övervintrar i Västasien (Svenson 2022).

6.3.5.3 Artskyddsbedömning

- Bevarandestatus

Mindre flugsnappares population bedöms som LC – Livskraftig. Den förekommer en mycket liten del av landet men dess population har ökat och är kraftig i resten av dess utbredning (till exempel i Finland). Arten är då inte rödlistad men prioriterad enligt Skogsvårdslagstiftningen (Skogsstyrelsen 2022). Den är en typisk art för lövsumpskog och är angiven i bilaga 1 av EU-fågeldirektivet.

- Känslighet och hot

Arten är angiven i bilaga 1 till EU-fågeldirektivet. Arten är upptagen i direktivet på grund av en känslighet som avser habitatförändring. Artens största hot är försämringen av dess livsmiljö genom förändrade skogsbruksmetoder. Dessutom har jakt under flyttningen varit en faktor som förklarar en global minskning, trots att populationen har ökat i Sverige de senaste åren.

- Bedömning av planens påverkan på svartvit flugsnappare

Mindre flugsnappare häckar möjligtvis i närheten av planområdet. Ingen häckning har konstaterats, då finns det en viss osäkerhet om arten häckar i planområdet. Det finns

inga bevis att arten använder planområdet heller. Trots artens hot på EU-nivån, ökar populationen i Sverige och i regionen. Det anses att risken av störningspåverkan på enstaka individer ligger mycket låg och att det inte föreligger någon risk för påverkan på populationen. Detaljplanen bedöms inte medföra negativ påverkan på artens bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna bibehållas genom hänsynsåtgärder och god tillgång på livsmiljöer i närområdet. Bedömningen är att arten inte bedöms påverkas negativt av detaljplanen i sådan omfattning att förbud enligt 4 § föreligger.

7 Diskussion och rekommendationer

Alla fågelarter är skyddade i Sverige enligt 4 § Artskyddsförordningen (SFS 2007:845 t.o.m. SFS 2022:928). Denna artskyddsbedömning har kommit fram till att planen inte kommer att orsaka någon betydlig påverkan på gynnsam bevarandestatus för någon art. Detaljplanen medför intrång i naturmark men påverkan på livsmiljöer anses vara ringa och kontinuerlig ekologisk funktion bedöms kunna bestå för samtliga arter. Sammanfattningsvis bedöms detaljplanen inte utlösa något förbud enligt 4 § Artskyddsförordningen.

Alla arter är olika och har olika behov, alla fågelarter är dock känsliga för buller- och vissa även för ljusstörning. I detta kapitel ges ytterligare rekommendationer för att frivilligt visa hänsyn för fågellivet.

Angående buller är det viktigast att nämna att fåglar är känsliga under häckningsperioden (april-juli) och att höga ljudnivåer kan betyda missgynnande förutsättningar och misslyckad häckning vilket kan betyda en negativ och direkt påverkan på det lokala fågellivet. AFRY rekommenderar att inte förlägga förberedande och anläggningsfasen under denna period. Dessa faser innebär även habitatförlust. Alternativt kan bullerdämpande åtgärder användas. Bullerdämpande åtgärder kan exempelvis vara att sätta upp plank, skärmar, containrar, blocksystem eller annan dylik lösning med samma funktion i tillräckligt stor utsträckning och höjd. Avverkning, schaktning och pålning bör dock genomföras utanför fåglarnas häckningsperiod då störning bedöms vara för hög för att betydligt dämpas.

Det är också viktigt att nämna att i driftsfasen kommer buller också att finnas längs med vägen till exempel norr om planområdet. Även om vägen inte tillhör denna detaljplan kan det hävdas att utan denna plan för Hermanstorp förskola skulle vägen trafikeras mindre än med förskolan. Dessutom är både vägen och förskolan olika steg av en urban utveckling som är planerad inom denna del av Haninge kommun. De har bestämts i samband med denna utveckling och båda kommer att påverka fågellivet i samma skogskorridor. Påverkan av trafiken till och från förskoleverksamheten tas med här även om det blir svårt att skilja trafikens mål i detta skede. Det kan antas att en betydlig del av de trafik som kommer att passera kommer att förekomma i samband med förskoleverksamheten. Bullerdämpande åtgärder kan rekommenderas speciellt vid våtmarken, helst inte i form av enkla väggar då dessa kan utgöra ett hinder för den lokala faunan. Tät vegetation kan dämpa buller till exempel. Detta kan exempelvis åtgärdas genom plantering och särskild skötsel av vägkanterna eller av skogen som gynnar tät vegetation inom planområdets norra del.

Vägen norr om planområdet utgör också ett nytt spridningshinder i skogen, som anses som en spridningskorridor. Vägen ingår inte i detaljplanen, men dess effekt kommer att påverka planområdets naturmiljö. AFRY rekommenderar att ha detta i åtanke vid framtida exploateringsprojekt i området.

Skogen kommer att påverkas enligt detaljplanen. Den östra delen inom planområdet kommer att tas bort, men AFRY rekommenderar att försöka undvika avverka vissa träd om det är möjligt. Kvarlämnade träd kommer att gynna naturvärdet och fågellivet, då dessa redan finns och eventuell planterad vegetation kommer att ta flera år (även decennier) för att kunna ha liknande effekt. Den sydvästra delen kommer att omvandlas till en lekskog. Beroende på planen kan detta påverka skogens naturvärde och förmåga att hysa fågelfauna. AFRY rekommenderar att undvika städa skogen för mycket eller att göra det på ett ekologiskt sätt om detta kan inte undvikas. Det innebär att lämna eller plantera buskar och bevara de olika vegetationsskikt som finns, samt att lämna kvar stående döda träd och ved. Åtminstone bör säkerställas att en mer naturlig skogskorridor finns kvar längs med den västra delen av planområdet.

I samband med bevarande av livsmiljö kan fågelholkar dessutom placeras ut vilket främjar häckning av många tättingar, såsom svartvit flugsnappare. Det är viktigt att nämna att alla arter har olika behov och att inte alla skulle använda fågelholkar. Grönfink bland andra är en av dem. Här är det viktigt att säkerställa träd och tät vegetation vid mark-, busk-, och trädskikt för att gynna häckning och kontinuerlig ekologisk funktion av livsmiljöerna.

Angående ljusstörning är det viktigt att eventuell belysning längs vägen norr om planområdet och cykelbanan är lämplig. Belysningen kan locka och förvirra fåglar som kan hopa sig kring ljuskällor och krocka. För starkt artificiellt ljus kan också sänka fågelhabitat och även ha avstötande effekt för fåglar (Adams 2021). Dessutom är andra artgrupper, såsom fladdermöss, särskilt känsliga för ljusföroreningar. Detta innebär att belysningen helst behöver vara begränsad, inte för stark, sitta relativt lågt och stråla mot marken och inte för mycket tvärt mot sidorna.

8 Referenser

- Adams, Carrie Ann; Fernández-Juricic, Esteban; Bayne, Erin M.; St. Clair, Colleen C. 2021. Effects of artificial light on bird movement and distribution: a systematic map. *Environ Evid* 10, 37. <https://doi.org/10.1186/s13750-021-00246-8>
- AFRY. 2022. *Fågelinventering Hermanstorp: PM tillägg till naturvärdesinventering Hermanstorp*. PM, 2022-08-12.
- Bötsch, Yves; Gugelmann, Selina; Tablado, Zulima; & Jenni, Lukas. 2018. Effect of human recreation on bird anti-predatory response. *PeerJ*, 6, e5093. <https://doi.org/10.7717/peerj.5093>
- Dorado-Correa, Adriana M.; Zollinger, Sue Anne; Heidinger, Britt; Brumm, Henrik. 2018. Timing matters: traffic noise accelerates telomere loss rate differently across developmental stages. *Frontiers in zoology*. 15 (1), 29–8.
- Ecogain. 2020. *Naturvärdesinventering samt fördjupad artinventering av grod- och kräldjur i Hermanstorp, Haninge kommun*.
- Efterklang. 2022. *Bullerutredning Hermanstorp förskola, Haninge kommun*. D0068501 Rapport A, 2022-06-28.
- Naturcentrum. 2018. *Förutsättningar för mindre hackspett och gröngöling vid Götalunden, Hjul kvarnelund och Vårvik i Trollhättans kommun*. <https://www.trollhattan.se/globalassets/dokument/bygga-bo-och-miljo/stadsbyggnad/detaljplaner/knorren/forutsattningar-for-mindre-hackspett-och-grongoling.pdf>
- Naturvårdsverket. 2004. *Effekter av störningar på fåglar - en kunskapssammanställning för bedömning av inverkan på Natura 2000-objekt och andra områden*. Rapport 5351, april 2004.
- Naturvårdsverket. 2009. *Handbok för artskyddsförordningen Del 1 – fridlysning och dispenser*. Handbok 2009:2, utgåva 1, april 2009.
- Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2022. Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk. Naturvårdsverket Nv-04718-22 / Skogsstyrelsen 2022/1756, 2022-09-29.
- Olsson, Jan. 2020. Lundaforskare kartlägger unik kedjeflytt i luften. <https://www.biologi.lu.se/artikel/lundaforskare-kartlagger-unik-kedjeflytt-i-luften> [Hämtad 2022-07-18]
- Price, Megan L. 2008. The impact of human disturbance on birds: A selective review. 10.7882/FS.2008.023. I Lunney, I. D.; Munn, A.; Meikle, W. (red.) *Too Close for Comfort: Conflicts in Human Wildlife Encounters*. Royal Zoological Society of NSW, Mosman.
- Skogsstyrelsen. 2022. *Skogsvårdslagstiftningen: Gällande regler 1 april 2022*. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/lag-och-tillsyn/skogsvardslagen/skogsvardslagstiftningen-2022.pdf>
- SLU Artdatabanken (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala. <https://www.artdatabanken.se/globalassets/ew/subw/artd/2.-var-verksamhet/publikationer/31.-rodlista-2020/rodlista-2020>

- Svensson, Lars; Zetterström, Dan; Mullarney, Killian. 2022. Fågelguiden: Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält, tredje omarbetade utgåvan. Bonnier fakta, Stockholm.
- Trafikverket, 2014. Buller och vibrationer från trafik på väg och järnväg. TDOK 2014:1021.
- Trafikverket. 2016. Trafikbuller i värdefulla naturmiljöer – metodbeskrivning. Publikationsnummer 2016:036.
- Ware, Heidi E.; McClure, Christopher J. W.; Carlisle, Jay D.; Barber, Jesse R. 2015. A phantom road experiment reveals traffic noise is an invisible source of habitat degradation. *Proceedings of the National Academy of Sciences - PNAS*. 112 (39), 12105–12109.